

Hipogonadlarda Benlik Saygısı

Özcan UZUN, Fuat ÖZGEN, M. Emin ÖNDE, Salih BATTAL

ÖZET

Hipogonadlarda psikiyatrik sorunlara sıklıkla rastlanmaktadır. Çalışmada hipogonad erkeklerin benlik saygılarının araştırılması amaçlanmıştır. 18'i hipogonadotropik ve 13'ü hipergonadotropik hipogonad olmak üzere toplam 31 olgu Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ile değerlendirilmiştir. Hipergonadotropik grupta daha belirgin olmak üzere hipogonadların benlik saygılarında azalma olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Hipergonadotropik hipogonadizm, hipogonadotropik hipogonadizm, benlik saygısı

Düşünen Adam; 1998, 11 (1): 13-15

SUMMARY

The hypogonads came across with the psychiatric problems more often. In this study we searched the self esteem of the hypogonad men. 18 hypogonadotropik and 13 hypergonadotropik; totally 31 cases assessed by Rosenberg Self-Esteem scale. As its observed the decreasing of the self esteem of hypogonads which is more common in hypergonadotropik group.

Key words: Hypergonadotropik hypogonadism, hypogonadotropik hypogonadism, self-esteem

GİRİŞ

Hipogonadizm spermatozoa üretimi ve testosteron salınımı bozukluğunun olduğu, sonuçta infertilite, sekonder seks karakterlerinde yetersiz gelişmenin ve enukoid vücut yapısının görüldüğü bir klinik tablodur. Patoloji hipotalamik pituitar aks veya testiküler kökenli olabilir.

Hipotalamik pituitar aks kökenli ise hipogonadotropik hipogonadizm, testiküler kökenli ise hipergonadotropik hipogonadizm adını almaktadır (1).

Her iki bozukluğun klinik görünümü infertilite, sekonder seks karakterlerinde yetersiz gelişme şeklinde ortak olup, hormonal profilleri ve ruhsal belirtiler yansımaları farklılık göstermektedir (1,2).

Kendini değerli hissetme, yeteneklerini, bilgilerini ortaya koyabilme, başarıya, toplum içinde beğenilir olma, sevilen olma, bedensel özelliklerini kabul ve benimseme benlik saygısının oluşmasında önde gelen etkenlerdir (3,4). Bedensel bozukluğu olanlar ise kendini değersiz algılar ve benlik saygıları düşer (5).

Çalışmalarda hipogonadların benlik saygılarında düşme olduğu ve bu olgularda sıklıkla anksiyete bozuklukları, duygudurum bozuklukları meydana geldiği saptanmıştır (2).

Bu çalışmada hipogonadotropik ve hipergonadotropik hipogonadların benlik saygılarının araştırılması ve karşılaştırılması amaçlanmıştır.

GEREÇ ve YÖNTEM

Çalışma GATA Endokrinoloji Bilim Dalı kliniğinde yatan, öykü, muayene ve hormonal incelemeleri sonucu hipogonadizm tanısı alan toplam 31 olgu ile gerçekleştirilmiştir. Olguların 18'i hipogonadotropik hipogonad ve 13'ü hipergonadotropik hipogonad olarak değerlendirilmiştir.

Olgularda aranan özellikler

1. 18 yaşın üzerinde olması,
2. Hipogonadizm tanısının puberte öncesi konulması,
3. Majör psikiyatrik bozukluk bulunmaması,
4. Testleri alabilecek öğrenim düzeyinde bulunması.

Veri toplama araçları

Sosyodemografik (yaş, cinsiyet, medeni durum, öğrenim) özellikleri sorgulamak için yarı yapılandırılmış bir form ve benlik saygısını değerlendirmek amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) kullanılmıştır. Laboratuvar inceleme ve muayene sonucu bir endokrinolog tarafından hipogonadizm tanısı konan olgular bir psikiyatr tarafından değerlendirilmiş, form ve RBSÖ uygulanmıştır.

İstatistiksel işlemler

Sonuçlar ile SPSS bilgisayar programı kullanılarak yüzde, sıklık, ortalama ve Mann Whitney U testleri değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1'e göre olguların tamamı erkek ve bekar olup eğitim durumları büyük oranda ilkököl düzeyinde

Tablo 1. Olguların sosyodemografik özellikleri

	Hipogonadotropik hipogonadizm ort±ss	Hipergonadotropik hipogonadizm ort±ss
Yaş (yıl)	22.00±2.44 n (%)	22.00±2.12 n (%)
Medeni durumu		
Bekar	18 (100)	13 (100)
Öğrenimi		
İlkokul	12 (66.7)	6 (46.2)
Ortaokul	2 (11.1)	3 (23.1)
Lise	3 (16.7)	4 (30.8)
Yüksekokul	1 (5.6)	-
Toplam	18 (100)	13 (100)

bulunmuştur. Tablo 2'de RBSÖ göre, hipogonadotropik ve hipergonadotropik hipogonadizm olgularının benlik saygısı, eleştiriye duyarlılık, tartışmalara katılma derecesi, baba ile ilişki ve psikik izolasyon alt skala puan farkları anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Ayrıca grupların depresif belirtilerini gösteren depresif duygulanım ve anksiyete düzeylerini yansıtan psikosomatik belirtiler alt skalalarından yüksek puan aldıkları saptanmıştır ($p > .05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Benlik saygısı, kişinin kendisini benimseyip değer vermesi, güven ve saygı duyması anlamında kullanılmaktadır. Büyük ölçüde zeka, görünüm, beden yapısı gibi kişinin doğal özelliklerinin üzerine gelişir. Ayrıca deneyimler, kültür, aile, toplum ve ilişkilerden etkilenebilir (6). Benlik saygısı, beden imgesi ve kendilik imgesi içiçe kavramlardır. Hipogonadizm sekonder seks karakterlerinin gelişmemesi

Tablo 2. Olguların RBSÖ puanları

RBSÖ alt skalası	Hipogonadotropik/hipogonadizm ort±ss	Hipergonadotropik/hipogonadizm ort±ss	t
Benlik saygısı	2.00±1.49	3.15±1.51	3.15±1.51
Kendilik kavramının sürekliliği	1.66±1.18	1.69±0.94	1.69±0.94
İnsanlara güvenme	2.05±1.34	2.76±0.59	2.76±0.59
Eleştiriye duyarlılık	1.66±0.68	2.23±0.83	2.23±0.83
Depresif duygulanım	3.22±1.35	3.92±1.65	3.92±1.65
Hayalperestlik	2.11±1.32	2.15±1.40	2.15±1.40
Psikosomatik belirtiler	2.94±2.96	3.76±2.48	3.76±2.48
Kişilerarası ilişkilerde tehdit hissetme	2.33±0.68	1.76±1.01	1.76±1.01
Tartışmalara katılma derecesi	0.27±0.46	0.76±0.72	0.76±0.72
Ana-baba ilgisi	2.16±2.06	2.53±2.10	2.53±2.10
Babayla ilişki	5.50±1.09	3.38±1.26	3.38±1.26
Psikik izolasyon	0.77±0.64	1.30±0.75	1.30±0.75

* $p < .05$

ve enükooid beden yapısı nedeniyle beden imgesinde, infertilite nedeniyle de kendilik imgesinde bozulmaya; sonuçta da benlik saygısının düşmesine yol açmaktadır.

Çalışmada hipergonadotropik hipogonadlarda daha belirgin olmak üzere iki grupta da benlik saygısının düştüğü saptanmıştır. Ayrıca, grupların eleştiriye duyarlılık, tartışmalara katılma derecesi, baba ile ilişki ve psişik izolasyon alt skala puan farkları da anlamlı bulunmuştur ($p < .05$). Hipergonadotropik ve hipogonadotropik hipogonadizm sekonder seks karakterlerinde gelişmeme ve infertilite şeklinde benzer klinik profile sahip iken, psikiyatrik belirti yansımalarının birbirinden değişik bulunması farklı hormonal profil göstermeleri ile açıklanabilir. Karataş⁽⁷⁾ da depresif hastalarla yaptığı bir çalışmada hormonal farklılıkların belirti dağılımını etkileyebileceğini göstermiştir⁽⁷⁾.

Düşük benlik saygısı bireyde anksiyeteye neden olmaktadır. Çünkü düşük benlik saygısı kişide mantık dışı reddedilme korkularına, eleştirilme kaygılarına, sosyal ve kişiler arası ilişkilerde felaket beklentilerine yol açmaktadır⁽⁶⁾. Araştırmada, olguların anksiyete düzeylerini yansıtan psikosomatik belirtiler alt skalasından yüksek puan aldıkları bulunmuştur. Araştırmacılar Bozkurt ve ark.⁽⁸⁾ hipogonadlarda % 13.3 oranında sosyal fobi saptadıklarını bildirmişlerdir. Bragagni ve ark.⁽⁹⁾ da hipogonadizm olgularında özellikle anksiyete bozukluklarını yaygın bulduklarını belirtmişlerdir.

Bibring, depresyonun düşük benlik saygısının emosyonel anlatımı olduğunu vurgulamıştır⁽⁶⁾. Bu çalışmada, benlik saygıları düşük hipogonad olguların depresif duygulanım alt skalasından depresyona işaret eden yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır. Gözden geçirilen araştırmalarda hipogonadlarda majör depresyon ve distiminin en yaygın psikiyatrik sorunlar olduğu gösterilmiştir⁽¹⁰⁾. Bozkurt ve ark.⁽⁸⁾ hipogonadlarda % 20 oranında majör depresyon, % 20 oranında distimi kaydettiklerini bildirmişlerdir.

Weiner ve Saussure, düşük benlik saygısı olan kişilerin, bunun verdiği acılardan kurtulmak için naristik doyumlar aradıklarını; bu durum nedeniyle de bunlarda eleştiriye aşırı duyarlılık görüldüğünü savunmaktadırlar^(6,11). Bu çalışmalarda da RBSÖ sonuçlarına göre, hipergonadotropiklerde daha belirgin olmak üzere hipogonadların eleştiriye aşırı duyarlılık gösterdikleri bulunmuştur.

Benlik saygısı başta anksiyete bozuklukları ve depresyon olmak üzere birçok psikiyatrik tablo ile yakından ilgili bulunmaktadır. Ruhsal ve toplumsal öğelerin yanısıra bedensel özellikler de benlik saygısı düzeyinde belirleyici rol oynamaktadır. Aynı klinik görünüm ancak, farklı hormonal profile sahip hipergonadotropik hipogonadlar ile hipogonadotropik hipogonad olguların benlik saygısı ve diğer ruhsal belirti yansımalarının değişik düzeyde görülmesi de bu düşünceleri desteklemektedir.

KAYNAKLAR

1. Myers AR: Endocrine and metabolic diseases: Medicine, Harwal Publishing Co, Pennsylvania, 376-77, 1986.
2. Özkan S: Psikiyatrik Tıp: Konsültasyon-Liyezon Psikiyatrisi, İstanbul, 1993.
3. Chrzanowski G: The genesis and nature of the self-esteem. Am J Psychiatry 35:38-46, 1981.
4. Özkan I: Benlik saygısını etkileyen etkenler. Düşünen Adam 3:4-7, 1994.
5. Pfeffer CR: Children's reaction to illness, hospitalization and surgery: Comprehensive Textbook of Psychiatry. Kaplan HI, Sadock BJ (eds). Williams&Wilkins, 1836-42, 1985.
6. Çuhadaroğlu F: Adolesanlarda benlik saygısı. Uzmanlık Tezi, Ankara, 1986.
7. Karataş E: Depresyonda hormonal değişikliklerin incelenmesi. Uzmanlık Tezi, GATA, Ankara, 1994.
8. Bozkurt A; Gülçat Z, Aydın H ve ark: Hipogonadların cinsel yaşantılarının ve psikiyatrik durumlarının değerlendirilmesi. I. Ulusal Biyolojik Psikiyatri Kongresi Bildiri Özet Kitapçığı, Bursa, 1996.
9. Bragagni G, Bianconcini G, Mazzali F, et al: 43 cases of primary empty sella syndrome: a case series. Ann Ital Med Int 2:138-42, 1995.
10. Huisman J, Bosch JD, Roelofs W, et al: The psychosocial development of boys treated with pulsatile LHRH administration for hypogonadotropic hypogonadism. Ned Tijdschr Geneesk 49:2324-37, 1991.
11. Weiner MF: Other psychodynamic schools: Comprehensive textbook of psychiatry. Kaplan HI, Sadock BJ (eds). Williams&Wilkins, 451-58, 1985.